

## **Verżjoni tan-notifika Jannar 2025**

**(abbozz ta') Digriet li jemenda d-Digriet dwar l-Indokraturi tal-Annimali minhabba projbizzjoni fuq l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem fit-trobbija tal-bhejjem (Digriet li jipprojbixxi l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem fit-trobbija tal-bhejjem).**

Wara li kkunsidrat l-Artikolu 2.1(3) u (5) tal-Att dwar l-Annimali;

B'dan qed tordna dan li ġej:

### **Artikolu I**

Id-Digriet dwar id-Detenturi tal-Annimali [Besluit houders van dieren] għandu jiġi emendat kif ġej:

A

Fl-Artikolu 1.1, dan li ġej għandu jiżdied f'ordni alfabetiku:

*Prod elettriku għall-bhejjem*: tagħmir li kapaċi jwassal impulsi elettriċi lil annimal miżmum kummerċjalment għall-produzzjoni ta' prodotti tal-annimali;

B

Fl-Artikolu 1.3, il-punt fi tmiem is-subartikolu (h) huwa sostitwit b'punt u virgola, u tiżdied subtaqsima kif ġej:

i. l-użu ta' prod elettriku għall-bhejjem bil-għan li jsuq l-annimali, bl-eċċezzjoni ta':

1° l-użu tagħhom fil-biċċeriji kif imsemmi fir-Regolament (KE) Nru 1099/2009,

2° l-użu tagħhom fit-tagħbija tat-trasport min-Netherlands lejn pajjiż ieħor jew fl-iskariku tat-trasport minn pajjiż ieħor kif imsemmi fir-Regolament (KE) Nru 1/2005,

3° l-użu tagħhom minn veterinarju fit-twettiq professjonali tal-proċeduri veterinarji, sa fejn dan ikun meħtieġ għal dak il-għan,

4° robots tal-ħlib li awtomatikament iwasslu xokk elettriku biex l-annimal joħroġ mill-apparat, jekk ma jagħmilx dan waħdu, dment li x-xokk elettriku jkun dejjem prevedibbli u evitabbli għall-annimal; jew

5° kullari tal-GPS użati għas-sewqan ta' annimali li awtomatikament iwasslu xokk elettriku lill-annimal, dment li x-xokk elettriku jkun dejjem prevedibbli u evitabbli għall-annimal.

C

Wara l-Artikolu 6.10, għandu jiżdied artikolu fit-Taqsima 6, kif ġej:

### **Artikolu 6.11 Rikonoxximent reċiproku**

B'robot tal-ħlib kif imsemmi fl-Artikolu 1.3(i)(4)°, u kullar tal-GPS kif imsemmi fl-Artikolu 1.3(i)(5)°, robots tal-ħlib u kullari tal-GPS li jkunu immanifatturati jew ikkummerċjalizzati legalment fi Stat Membru ieħor tal-Unjoni Ewropea jew fi Stat, għajr Stat Membru tal-Unjoni Ewropea, li huwa parti għal Trattat dwar l-Unjoni Doganali jew immanifatturati legalment fi Stat parti għal Trattat dwar iż-Żona ta' Kummerċ Ħieles li jorbot lin-Netherlands, u li jissodisfaw rekwiżiti li jipprovdu livell ta' protezzjoni mill-inqas ekwivalenti għal dak segwit mir-rekwiżiti nazzjonali għandhom jiġu ttrattati bħala robots tal-ħlib u kullari tal-GPS.

### **Artikolu II**

Dan id-Digriet għandu jidhrol fis-seħħ fl-1 ta' Lulju/1 ta' Jannar 20..PM.

### **Artikolu III**

Dan id-Digriet għandu jiġi kkwotat bħala: Digriet li jipprojbixxi l-użu ta' prods elettriċi għall-bhejjem fit-trobbija tal-bhejjem.

B'dan qed nordna dan id-digriet u n-noti ta' spjegazzjoni assoċjati miegħu biex jiġu ppubblikati fil-ġurnal uffiċjali.

Il-Ministru tal-Agrikoltura, is-Sajd, is-Sigurtà tal-Ikel u n-Natura,

## Noti ta' spjegazzjoni

### 1. Introduzzjoni

L-użu ta' apparati li kapaċi jamministra xokkijiet elettriċi lill-annimali (minn hawn 'il quddiem: il-prods elettriċi tal-bhejjem) huwa permess mir-regolamenti Ewropej fil-biċċeriji u matul it-trasport tal-annimali (inklużi t-tagħbija u l-ħatt). Hemm kundizzjonijiet speċifiċi ħafna għall-użu ta' dawn l-apparati, li għandhom jiġu evitati kemm jista' jkun skont ir-regolamenti Ewropej. Fil-prattika, madankollu, jidher li minkejja dawn il-kundizzjonijiet stretti, is-sewqan elettriku tal-bhejjem regolarment ma jintużax b'mod korrett. Dan id-Digriet jipprojbixxi l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem fit-trobbija tal-bhejjem, sa fejn dan ikun possibbli fi ħdan l-oqfsa legali Ewropej. Dan ifisser li l-projbizzjoni tapplika għat-tagħbija u l-ħatt tal-bhejjem għat-trasport li jibda u jintemm fit-territorju Olandiż, u għas-sewqan tal-bhejjem fl-azjendi agrikoli primarji. Għall-biċċeriji li jaqgħu taħt regolament tal-UE għajr attivitajiet ta' trasport jew azjendi primarji, din il-projbizzjoni ma tapplikax.

### 2. Problemi bit-tagħmir elettriku tal-bhejjem fit-trobbija tal-annimali

L-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem huwa soġġett għal kundizzjonijiet stretti fir-regolamenti Ewropej. L-ewwel nett, l-użu għandu jiġi evitat kemm jista' jkun. Dawn jistgħu jintużaw biss fuq annimali bovini adulti u ħnieżer adulti li jirrifjutaw li jiċċaqalqu, u biss bil-kundizzjoni li l-annimali jkollhom spazju quddiemhom biex jiċċaqalqu. Ix-xokkijiet ma għandhomx idumu aktar minn sekonda waħda, għandhom ikunu spazjati biżżejjed u għandhom jiġu applikati biss fuq il-muskoli tas-saqajn ta' wara. Anki jekk l-annimali ma jirreaġixxux, ix-xokkijiet ma għandhomx jiġu ripetuti.

L-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem dejjem jikkawża reazzjoni ta' wġiġh u stress fl-annimal, anki jekk jiġi applikat f'konformità mar-rekwiżiti speċifiċi tar-regolamenti. Il-persunal li jaħdem mat-trasportaturi tal-bhejjem u l-persunal tal-biċċeriji spiss jara l-użu ta' xokkijiet elettriċi bħala għodda utli li twassal għal riżultati rapidi. Dan filwaqt li l-prattika turi li l-użu ta' metodi alternattivi u inqas avversivi jwassal għal riżultati daqstant tajbin, jew saħansitra aħjar, kif tiddeskriwi u tagħti pariri wkoll l-Awtorità Ewropea dwar is-Sigurtà fl-Ikel (EFSA) fl-istudju tagħha 'Welfare of pigs at slaughter'<sup>1</sup> mill-2020.

Il-problema hija li għalkemm ir-regolamenti Ewropej jiddikjaraw b'mod ċar li l-użu ta' dawn l-apparati għandu jiġi evitat, u jista' jintuża biss b'mod speċifiku ħafna, dawn ma jipprojbixxux b'mod espliċitu dan l-użu. Osservazzjonijiet min-NVWA, filmati bil-moħbi, u l-esperjenza mill-prattika ta' partijiet tas-settur jindikaw li tali apparat, jekk jiġi mmaniġġjat, jintuża b'mod negligenti u mhux f'konformità mal-kundizzjonijiet stabbiliti fir-regolamenti Ewropej.

Pereżempju, it-tagħbija u l-ħatt tal-annimali fl-azjendi primarji, fiċ-ċentri tal-ġbir, u fil-biċċeriji spiss isiru taħt ċerta pressjoni ta' ħin. Ix-xewqa għall-effiċjenza u l-veloċità twassal għall-ġiri tal-annimali u l-użu eċċessiv tal-apparati li bihom jistgħu jiġu amministrati xokkijiet elettriċi lill-annimali. Dan iwassal għal stress u uġiġh li jistgħu jiġu evitati fl-annimali. Speċjalment jekk ix-xokkijiet elettriċi jiġu applikati għal partijiet tal-ġisem li huma partikolarment vulnerabbli, bħar-ras jew l-imnieher. Anke mingħajr din il-pressjoni tal-ħin, dawn l-apparati jistgħu jintużaw b'mod mhux mixtieq fi proċessi oħra u fi żminijiet oħra, minhabba vizzju jew in-negligenza.

L-eżempji ta' użu negligenti li waslu għand il-midja wasslu għal ħafna rezistenza fis-soċjetà u fil-politika. It-trattament xieraq tal-annimali huwa suġġett li sar dejjem aktar importanti għaċ-ċittadini Netherlandiżi matul is-snin.<sup>2</sup> Il-pressjoni mill-Kamra Inferjuri biex tiġi introdotta projbizzjoni fuq l-użu ta' sistemi elettriċi għat-trażmissjoni tal-bhejjem hija riflessjoni ta' din ix-xewqa dejjem tikber li jittejjeb il-benesseri tal-annimali fin-Netherlands.

<sup>1</sup> 'Welfare of pigs at slaughter', 2020 L-Awtorità Ewropea dwar is-Sigurtà fl-Ikel. Il-Ġurnal tal-EFSA, <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6148>

<sup>2</sup> [Staat van het Dier 2024: beschouwingen en opinies over de verschuivende relatie tussen mens en dier in Nederland | Publicatie | Raad voor Dierenangelegenheden \(rda.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2023 Extra verkiezingsbericht | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2020 | 2 | Monitor | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

### 3. L-għan u l-karatteristiċi ewlenin tad-Digriet

#### Ambitu

Il-projbizzjoni fuq l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem tikkonċerna l-użu fis-sewqan tal-annimali li huma miżmuma fuq bażi kummerċjali għall-produzzjoni ta' prodotti tal-annimali. Skont l-Att dwar l-Annimali, dan jikkonċerna fil-prinċipju l-ispeċijiet kollha tal-annimali li huma ddeżinjati bħala annimali tal-produzzjoni fl-Anness II tad-Digriet dwar iż-Żamma tal-Annimali (abbażi tal-Artikolu 2.1 tad-Digriet dwar iż-Żamma tal-Annimali flimkien mal-Artikolu 2.3(2) tal-Att dwar l-Annimali). Fil-prattika tat-trobbija tal-annimali, is-sewqan elettriku tal-bhejjem jintuża prinċipalment għall-ħnieżer u għall-bhejjem, u biss meta jkollhom jitgħabbew fuq vagun, jew jiġu mċaqalqa fi stalla lejn vagun tat-trasport. Sewqan tal-annimali tisser kwalunkwe użu tal-prod elettriku tal-bhejjem maħsub biex iġiegħel lill-annimal inkwistjoni jimxi f'direzzjoni, pereżempju meta jitgħabbew jew jinħattu l-annimali fil-kuntest tat-trasport jew biex dawn iqumu bilwieqfa.

#### Awtorizzazzjoni fil-liġi

Dan id-Digriet huwa bbażat fuq l-Artikolu 2.1(3) u (5) tal-Att dwar l-Annimali. Skont il-paragrafu 1 ta' dan l-artikolu, huwa pprojbit li jiġu kkawżati wġiġh jew korrimient lil annimal mingħajr skop raġonevoli jew billi jinqabeż dak li huwa permissibbli sabiex jintlaħaq dan l-iskop, jew li ssir ħsara lis-saħħa jew il-benesseri tal-annimal. Il-paragrafu 2 fih għadd ta' mġibiet ipprojbiti li fi kwalunkwe każ jingħaddu fost l-imġibiet ipprojbiti tal-paragrafu 1. Il-paragrafu 3, flimkien mal-paragrafu 5, joffri l-possibbiltà li jiġi ddeżinjat bħala mġiba pprojbita, permezz ta' ordni amministrattiva ġenerali, l-użu ta' oġġetti li jistgħu jikkawżaw uġiġh jew korrimient lil-annimali, jew li jistgħu jagħmlu ħsara lis-saħħa jew lill-benesseri.

#### L-għan u l-kontenut

L-imġiba pprojbita tinvolvi l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem. Tagħmir li mhuwiex kapaċi jarmi l-kurrent u jipproduċi biss sinjali bħall-istorbju u l-vibrazzjoni, jew iservi bħala riċevitur tal-GPS, ma jaqax fil-kamp ta' applikazzjoni tal-projbizzjoni.

L-użu ta' prods elettriċi għall-bhejjem għandu jkun ipprojbit jekk jintużaw għall-iskop li jsuqu l-annimali. Is-sewqan għandu jiġi interpretat b'mod wiesa'. Dan jikkonċerna mhux biss l-annimal li diġà jkun qed jiċċaqilaq, kemm jekk dan jiċċaqilaq f'direzzjoni (differenti) aktar malajr kif ukoll jekk le, iżda wkoll l-annimali li jkunu qed jistrieħu jiġu mġiegħla jiċċaqilqu (pereżempju, biex iqumu). Applikazzjonijiet bi stimuli elettriċi biex l-annimali jinżammu ġewwa (jew barra) ċerta żona, bħal ċnut, ma jsuqux annimali u għalhekk mhumiex koperti minn din il-projbizzjoni.

#### Projbizzjoni limitata għall-annimali miżmuma għall-produzzjoni

Il-projbizzjoni hija limitata għall-annimali miżmuma għall-produzzjoni ta' prodotti tal-annimali. Dawn huma annimali li ġew iddeżinjati skont l-Artikolu 2.3(1) tal-Att dwar l-Annimali, fl-Anness II tad-Digriet dwar l-Indokraturi tal-Annimali. Il-projbizzjoni tikkonċerna iż-żamma ta' daww l-annimali f'kuntest ta' negozju, jiġifieri s-sitwazzjoni li fiha tali żamma sseħħ fil-kors ta' negozju. L-użu ta' apparat ta' xokk elettriku fuq klieb domestiċi reċentement<sup>3</sup> ġie pprojbit.

#### Eċċezzjonijiet

Qed isiru għadd ta' eċċezzjonijiet għall-projbizzjoni li se tiġi introdotta.

#### Użu fil-biċċeriji

Il-prods elettriċi tal-bhejjem jistgħu jintużaw fil-biċċeriji, għalkemm biss sal-punt li jiġu ssodisfati r-rekwiżiti stabbiliti fir-Regolament (KE) Nru 1099/2009 għall-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem. Il-leġiżlatur nazzjonali ma jistax jipprojbixxi dak li jippermetti r-regolament. Ara wkoll it-Taqsima 3.3.2. Madankollu, hemm inizjattivi mis-settur tal-biċċeriji nnifsu li fihom l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem ġie eliminat gradwalment b'suċċess. Barra minn hekk, id-90 l-akbar biċċeriji u daww ta' daqs medju, minbarra s-supervizjoni min-NVWA, għandhom ukoll sorveljanza volontarja bil-kamera. Il-kombinazzjoni ta' din il-pressjoni ta' monitoraġġ u l-innovazzjonijiet li diġà wasslu għat-tneħħija gradwali tas-

<sup>3</sup> Bullettin tal-Atti u d-Digriet 2021, 361, p. 6.

sewqan elettriku tal-bhejjem fil-biċċeriji tfisser li l-urġenza għall-projbizzjoni fil-biċċeriji hija inqas sinifikanti.

#### *Użu għat-tagħbija u l-ħatt fit-trasport internazzjonali*

Il-vetturi elettriċi għall-ġarr tal-bhejjem jistgħu jintużaw fit-tagħbija u l-ħatt tat-trasport internazzjonali, iżda biss sal-punt li jiġu ssodisfati r-rekwiżiti stabbiliti fir-Regolament (KE) Nru 1/2005 għall-użu tal-vetturi elettriċi għall-ġarr tal-bhejjem. Il-leġiżlatur nazzjonali ma jistax jipprojbixxi dak li jippermetti r-Regolament. Ara wkoll it-Taqsima 3.3.1.

#### *Prestazzjoni professjonali ta' proċeduri veterinarji*

L-użu ta' prod elettriku tal-bhejjem jista' jkun meħtieġ fil-kuntest ta' operazzjonijiet veterinarji. Abbażi tal-Artikolu 2.9(1) tal-Att dwar l-Annimali, att veterinarju jista' jitwettaq biss minn persuni li huma awtorizzati li jagħmlu dan. Dawn huma veterinarji u persuni oħra li huma rreġistrati fir-reġistru tal-medicina veterinarja (ara wkoll l-Artikolu 4.1(1) u l-Artikolu 4.3(1) tal-Att dwar l-Annimali). Fil-kuntest ta' proċedura veterinarja, jista' jkun meħtieġ li l-annimal inkwistjoni jinstaq permezz ta' prod elettriku għall-bhejjem. F'dik is-sitwazzjoni, il-projbizzjoni ma tapplikax, sakemm l-operazzjoni veterinarja titwettaq fuq bażi professjonali u jkun meħtieġ l-użu ta' prod elettriku għall-bhejjem. Fil-prattika, dan huwa biss il-każ għal ċerti operazzjonijiet li jistgħu jitwettqu biss minn veterinarju (bħal tagħmel dijanjożi). Il-persuni l-oħra mdaħħla fir-reġistru (bħal assistenti veterinarji jew qwiebel veterinarji) ma jwettqux operazzjonijiet veterinarji li jeħtieġu l-użu ta' drives elettriċi għall-bhejjem; għalhekk, l-eċċezzjoni ma tapplikax għalihom. Meta metodu alternattiv u inqas intrużiv ikun raġonevolment disponibbli għas-sitwazzjoni inkwistjoni, dan għandu jintuża. Din hija espressjoni tal-importanza li wieħed joqgħod lura milli juża dan it-tagħmir anke fil-każ ta' proċeduri veterinarji. Madankollu, fil-prattika veterinarja, jista' jkun meħtieġ li jintużaw prods elettriċi għall-bhejjem bil-għan li l-annimal jinstaq, l-aktar il-baqar jew il-ħnieżer, minhabba li jeħtieġ li jiġi mċaqraq għall-benefiċċju tiegħu stess iżda ma jagħmilx dan wara li l-annimal ikun ġie mġiegħel jiċċaqraq b'mezzi oħra. Fil-prattika veterinarja, il-prods elettriċi tal-bhejjem jistgħu jintużaw ukoll f'sitwazzjonijiet oħra għajr għas-sewqan tal-annimal. Għalkemm din il-projbizzjoni speċifika ma tapplikax għal dawk is-sitwazzjonijiet, l-Artikolu 2.1(1) tal-Att dwar l-Annimali għandu jiġi osservat mingħajr preġudizzju.

#### *Użu ma' robots tal-ħlib u merħliet virtwali*

Hemm applikazzjonijiet magħrufa li jagħtu stimolu kurrenti ħafif, li huwa prevedibbli ħafna għall-annimal, biex isuaq l-annimal. L-annimal jingħata l-opportunità li jitgħallem jevita dan l-istimolu, u jista' jitgħallem li stimolu elettriku jiġi rilaxxat wara ċertu żmien. Din id-distinzjoni hija rilevanti peress li ma għandhiex impatt negattiv fuq il-benesseri tal-annimali. L-applikazzjonijiet għal dan huma r-robot tal-ħlib u l-merħla virtwali. Ir-robot tal-ħlib huwa magna li baqra tista' tidhol fiha biex tinħaleb. Jekk l-annimal jibqa' bilwieqfa għal żmien twil wisq wara l-ħlib u ma jirrispondix għall-bieba miftuħa, wara ċertu perjodu jiġi stimolat kurrent tad-dawl awtomatizzat biex l-annimal jiġi mċaqraq u b'hekk jingħata spazju għal annimal ieħor biex jidhol fl-apparat. Minhabba li dan huwa stimolu elettriku li jingħata b'mod prevedibbli (wara ħin fiss) wara sinjal viżwali (bieb miftuħ), issir eċċezzjoni għal din l-applikazzjoni.

Il-ġustifikazzjoni għall-eċċezzjoni ta' hawn fuq tapplika wkoll għall-applikazzjoni ta' stimuli elettriċi fil-kullari tal-GPS biex l-annimali jinżammu ġewwa (jew barra) ċint virtwalment determinat (ċnut virtwali). F'dan l-ewwel eżempju, l-annimali mhumieks misjuqa, għalhekk dan mhuwiex kopert mill-projbizzjoni. Madankollu, din it-teknika virtwali bil-kullari tal-GPS tista' tintuża wkoll biex isuaq annimali f'direzzjoni li tkun virtwalment determinata (merħla virtwali). Matul din il-propulsjoni virtwali, l-kullari jarmu sinjal b'assoċjazzjonijiet pożittivi meta l-annimal jimxi fid-direzzjoni t-tajba, iżda sinjal li jinstema' meta l-annimal jimxi fid-direzzjoni l-ħażina. Jekk l-annimal ma jaġġustax id-direzzjoni tiegħu wara li jisma' l-ħoss, il-ħoss jintensifika, u wara xi żmien l-għonq jagħti xokk elettriku żgħir.

Jekk fil-futur ikun hemm applikazzjonijiet li jużaw ukoll sinjali ta' żieda qawwija fl-enerġija fuq l-annimali fit-trobbija tal-bhejjem għal raġunijiet simili, jista' jiġi kkunsidrat jekk tkunx mixtieqa wkoll eċċezzjoni. Imbagħad tista' possibbilment tiżdied eċċezzjoni mal-Artikolu 1.3(i) tad-Digriet dwar l-Indoktrinati tal-Annimali. Barra minn hekk, tista' tiġi pprezentata wkoll applikazzjoni għal eżenzjoni jew għal deroga abbażi tal-Artikolu 10(1) tal-Att dwar l-Annimali. Meta tiġi vvalutata applikazzjoni bħal din, irid jiġi kkunsidrat jekk l-interess tal-benesseri tal-annimal jipprekludix l-eżenzjoni jew id-deroga.

## Rikonoxximent reċiproku (I-Artikolu 6.11)

L-Artikolu 1.3(i) jistabbilixxi rekwiżiti tekniċi għar-robots tal-ħlib u l-kullari tal-GPS. Ir-rekwiżiti ma jfittxux li jimplimentaw atti legali vinkolanti tal-UE. Mill-istruzzjoni 5.28 isegwi li għandha għalhekk tigi inkluża klawżola ta' rikonoxximent reċiproku. Dan ifisser li r-robots tal-ħlib u l-kullari tal-GPS manifatturati jew imqiegħda fis-suq barra min-Netherlands huma assimilati ma' robot tal-ħlib jew kullar tal-GPS kif imsemmi f'dan id-Digriet, u għalhekk jistgħu jiġu applikati, jekk: ikunu ġew immanifatturati jew kummerċjalizzati legalment fi Stat Membru ieħor tal-Unjoni Ewropea jew fi Stat li mhuwex Stat Membru tal-Unjoni Ewropea li huwa parti għal trattat tal-unjoni doganali jew li huwa manifatturat legalment fi Stat parti għal trattat dwar żona ta' kummerċ ħieles li huwa vinkolanti għan-Netherlands, u jissodisfaw ir-rekwiżiti li jipprovdu livell ta' protezzjoni mill-inqas ekwivalenti għal-livell fil-mira tar-rekwiżiti nazzjonali.

### 3.3 Relazzjoni mal-liġi oġġla

#### 3.3.1 Ir-Regolament (KE) Nru 1/2005 dwar il-protezzjoni tal-annimali waqt it-trasport u operazzjonijiet relatati (ir-Regolament dwar it-Trasport)

Ir-Regolament dwar it-Trasport ma jeskludix l-użu ta' apparati li jamministraw xokkijiet elettrici lill-annimali, iżda jiddikjara li dan għandu jiġi evitat kemm jista' jkun u jimponi kundizzjonijiet fuq l-użu tagħhom, jiġifieri li tali apparati *"jintużaw f'kull każ biss għal annimali bovini adulti u ħnieżer adulti li jirrifjutaw li jiċċaqalqu, u biss bil-kondizzjoni li l-annimali jkollhom spazju quddiemhom biex jiċċaqalqu. Ix-xokkijiet ma għandhomx idumu aktar minn sekonda waħda, għandhom ikunu spazjati biżżejjed u għandhom jiġu applikati biss fuq il-muskoli tas-saqajn ta' wara. Jekk l-annimali ma jirrispondux, ix-xokkijiet m'għandhomx jiġu amministrati ripetutament."* (l-Anness 1, il-Kapitolu III, il-punt 1.9).

Madankollu, ir-Regolament ma jipprekludix miżuri nazzjonali aktar stretti għat-titjib tal-benesseri tal-annimali matul operazzjonijiet ta' trasport li jseħħu kompletament fit-territorju tal-Istat Membru jew matul operazzjonijiet ta' trasport bil-baħar li jitolqu mit-territorju tal-Istat Membru kkonċernat (l-Artikolu 1(3)).

Huwa importanti wkoll li wieħed jinnota li r-Regolament jistabbilixxi bħala kundizzjoni ġenerali għat-trasport tal-annimali li huwa pprojbit li l-annimali jiġu ttrasportati jew li l-annimali jiġu ttrasportati b'tali mod li x'aktarx jikkawża korriment jew tbatija bla bżonn lill-annimali (l-Artikolu 3). Permezz tat-trasport, ir-Regolament ifisser: il-moviment tal-annimali permezz ta' mezz wieħed jew aktar ta' trasport u l-operazzjonijiet relatati, bħat-tagħbija, il-ħatt, it-trażbord u l-mistrieħ, sakemm l-annimali kollha jkun nħattu fil-post tad-destinazzjoni (l-Artikolu 2).

Ir-Regolament jagħmilha possibbli, kif deskritt hawn fuq, li jiġu imposti rekwiżiti nazzjonali aktar stretti fuq it-trasport tal-annimali fit-trasport nazzjonali. F'rakkomandazzjoni, il-Parlament Ewropew stieden ukoll lill-Istati Membri jadottaw miżuri nazzjonali aktar stretti biex itejbu l-benesseri tal-annimali waqt it-trasport.<sup>4</sup>

L-infurzar dwar il-ksur tar-Regolament dwar it-Trasport huwa possibbli abbażi tal-Artikolu 6.2 tal-Att dwar l-Annimali flimkien mal-Artikolu 4.8 tar-Regolament dwar l-Indoktratur tal-Annimali u l-Anness tar-Regolament dwar l-Infurzar u kwistjonijiet oħra tal-Att dwar l-Annimali.

#### 3.3.2 Ir-Regolament (KE) Nru 1099/2009 dwar il-protezzjoni tal-annimali waqt il-qatla

Dan ir-Regolament ma jeskludix l-użu ta' apparati li jamministraw xokkijiet elettrici lill-annimali, iżda jgħid li *dangħandu jiġi evitat kemm jista' jkun u jimponi kundizzjonijiet fuq l-użu tagħhom, jiġifieri li "fi kwalunkwe każ, dawn l-istrumenti jistgħu jintużaw biss għall-*

<sup>4</sup> Rakkomandazzjoni tal-Parlament Ewropew tal-20 ta' Jannar 2022 lill-Kunsill u lill-Kummissjoni, wara l-investigazzjoni ta' allegazzjonijiet ta' kontravvenzjonijiet u ta' amministrazzjoni hażina fl-applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni fir-rigward tal-protezzjoni tal-annimali waqt it-trasport fl-Unjoni u lil hinn minnha (2021/2736(RSP)) (2022/C 336/04)

*annimali bovini adulti u ħnieżer adulti li jirrifjutaw li jiċċaqalqu, u biss meta għandhom post quddiemhom fejn jiċċaqalqu. Ix-xokkijiet ma għandhomx idumu aktar minn sekonda waħda, għandhom ikunu spazjati biżżejjed u għandhom jiġu applikati biss fuq il-muskoli tas-saqajn ta' wara. Jekk l-annimali ma jirrispondux, ix-xokkijiet m'għandhomx jiġu amministrati ripetutament.*". Dan isegwi mill-Anness III, punt 1.9.

Ir-Regolament jistabbilixxi wkoll bħala kundizzjoni ġenerali li meta jinqatlu l-annimali u attivitajiet relatati, tingħata attenzjoni biex l-annimali jiġu protetti minn kwalunkwe forma ta' uġiġh, stress jew tbatija li jistgħu jiġu evitati (Artikolu 3(1)).

Għall-kuntrarju tar-Regolament dwar it-Trasport, dan ir-Regolament iħalli kamp ta' applikazzjoni limitat ħafna għal regoli nazzjonali aktar stretti, jiġifieri biss għal tliet sitwazzjonijiet imsemmija speċifikament (l-Artikolu 26(2)<sup>5</sup>), li ma jistgħux jintużaw għal din is-sitwazzjoni. Dan ifisser li l-użu ta' vetturi elettrici għall-ġarr tal-bhejjem ma jistax jiġi pprojbit fil-livell nazzjonali jekk jiġi applikat fi ħdan l-oqfsa u l-kundizzjonijiet stabbiliti fir-Regolament. Il-ksur tar-Regolament jista' jiġi infurzat fuq il-baži tal-Artikolu 6.2 tal-Att dwar l-Annimali flimkien mal-Artikolu 5.8 tar-Regolament dwar l-Indoktrinati tal-Annimali u l-Anness tar-Regolament dwar l-Infurzar u kwistjonijiet oħra tal-Att dwar l-Annimali.

### **3.3.3 Ir-Regolament (UE) 2018/848 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-30 ta' Mejju 2018 dwar il-produzzjoni organika u t-tikkettar ta' prodotti organiċi u li jħassar ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 834/2007,**

F'dak li għandu x'jaqşam mal-produzzjoni organika, it-trasport tal-annimali diġà huwa soġġett għal projbizzjoni fuq l-użu ta' *'kwalunkwe mezz elettriku jew mezz ieħor ta' koerċizzjoni li jikkawża wġiġh matul it-tagħbija u l-ħatt tal-annimali'*. Dan isegwi mill-Anness II, Parti II, punt 1.7.11 tar-Regolament (UE) 2018/848.

### **3.3.4 Linji Gwida dwar il-Benessri tal-Annimali**

Għaż-żamma tal-bhejjem hemm diversi linji gwida<sup>6</sup> li jistabbilixxu rekwiżiti minimi għaż-żamma ta' annimali mrobbijin fi rżieżet. Dawn il-linji gwida ma jirregolawx l-użu ta' sistemi elettrici li jsuqu l-bhejjem, u ġew implimentati fid-Digriet dwar l-Indoktrinati tal-Annimali.

## **4. Id-dritt nazzjonali**

Il-projbizzjoni hija stabbilita fl-Artikolu 1.3 tad-Digriet dwar l-Indoktrinati tal-Annimali. Skont l-Artikolu 2.1(3) u (5) tal-Att dwar l-Annimali, dak l-artikolu jindika mgħiba li fi kwalunkwe każ tikkwalifika bħala abbuż mill-annimali (Artikolu 2.1(1) tal-Att dwar l-Annimali).

Għall-abbozzar ta' din il-projbizzjoni, ġie kkonsultat it-test oriġinali tal-Artikolu 1.3 tad-Digriet dwar l-Indoktrinati tal-Annimali minħabba li diġà kien fih projbizzjoni simili (il-Bullettin tal-Atti u d-Digrieti 2018, 146), jiġifieri: projbizzjoni fuq l-użu ta' tagħmir li kapaci jikkawża wġiġh fuq animal permezz ta' xokkijiet elettrici, sinjali elettromanjetiċi jew radjazzjoni. Kien hemm xi eċċezzjonijiet għal din il-projbizzjoni. Madankollu, din il-projbizzjoni qatt ma daħlet fis-seħħ bħala tali. Fl-2021, ġiet sostitwita bi projbizzjoni speċifika fuq l-użu ta' apparati tax-xokk elettriku fuq il-klieb (Bullettin tal-Atti u d-Digrieti 2021, 361). Minħabba l-kuntest speċifiku ta' din il-projbizzjoni, intgħazel it-terminu "prod elettriku għall-bhejjem".

Din l-emenda tintroduċi, minbarra l-projbizzjoni eżistenti fuq l-użu ta' apparat ta' xokk elettriku fil-klieb, projbizzjoni fuq l-użu ta' prods elettrici għall-bhejjem f'annimali miżmuma għal skopijiet kummerċjali għall-produzzjoni ta' prodotti tal-annimali.

*Regolamenti dwar l-Armi u l-Munizzjon*

<sup>5</sup> Dawn jikkonċernaw: il-qtil ta' annimali barra mill-biċċerija, il-qatla ta' annimali tal-kaċċa mrobbija fl-irżieżet, il-qatla b'metodi meħtieġa għal riti reliġjużi.

<sup>6</sup> Kif rilevanti b'mod partikolari f'dan il-kuntest: Id-Direttiva tal-Kunsill 98/58/KE tal-20 ta' Lulju 1998 dwar il-protezzjoni ta' annimali miżmuma għal skopijiet ta' biedja u d-Direttiva tal-Kunsill 2008/120/KE tat-18 ta' Diċembru 2008 li tistabbilixxi standards minimi għall-protezzjoni tal-majjali.

Ir-Regolament dwar l-Armi u l-Munizzjon jipprevedi eżenzjoni għal, fost l-oħrajn, *il-pussess u l-garr ta' oġġetti li jistgħu jrendu lill-persuni mingħajr difiża jew li jikkawżaw uġiġh b'xokk elettriku, lill-persuni involuti fl-eżerċizzju professjonali tat-trobbija tal-bhejjem, it-trasport tal-bhejjem jew it-trattament mediku tagħhom*. Din l-eżenzjoni tapplika fir-rigward tal-ilbies ta' tali oġġett biss fil-mument meta l-imsemmija attivitajiet effettivament iseħħu. (Artikolu 21). Il-projbizzjoni fuq l-użu ta' sistemi elettrici ta' trażmissjoni tal-bhejjem f'dan id-Digriet ma teskludix dik id-dispożizzjoni minhabba li tikkonċerna l-użu ta' sistemi elettrici għat-trażmissjoni tal-bhejjem u fir-Regolamenti dwar l-Armi u l-Munizzjon il-*"pussess u l-garr"*. Barra minn hekk, ir-Regolament dwar l-Armi u l-Munizzjon mhux neċessarjament ikopri l-istess kwistjonijiet. Il-projbizzjoni f'dan id-Digriet u l-eżenzjoni mir-Regolament dwar l-Armi u l-Munizzjon jistgħu għalhekk jeżistu flimkien.

## 5. Valur intrinsiku tal-annimal

L-Artikolu 1.3 tal-Att dwar l-Annimali jistabbilixxi r-rikonoxximent tal-valur intrinsiku tal-annimal. Mill-paragrafu 2 ta' dak l-artikolu jirriżulta li, meta jiġu stabbiliti regoli permezz ta' jew skont il-Liġi dwar l-Annimali, u meta jittieħdu deċiżjonijiet ibbażati fuq dawk ir-regoli, għandhom jittieħdu inkunsiderazzjoni b'mod sħiħ il-konsegwenzi ta' dawk ir-regoli jew deċiżjonijiet fuq il-valur intrinsiku tal-annimal, bla ħsara għal interessi legittimi oħra. Fi kwalunkwe każ, għandu jiġi żgurat li l-ksur tal-integrità jew il-benesseri tal-annimali jiġi evitat lil hinn minn dak li huwa raġonevolment meħtieġ u li tiġi żgurata l-kura li l-annimali jeħtieġu b'mod raġonevoli. Għall-finijiet ta' dak il-paragrafu, il-kura li l-annimali jeħtieġu b'mod raġonevoli għandha fi kwalunkwe każ tinkludi li l-annimali jiġu pprovduti, sa fejn dan jista' jkun raġonevolment meħtieġ, b'garanziji, fost l-oħrajn, għal saħħa tajba u għall-prevenzjoni tal-uġiġh (l-Artikolu 1.3(3)). Dan id-Digriet jistabbilixxi li ma għadux aċċettabbli li jiġu amministrati xokkijiet elettrici lil annimal fis-settur tal-bhejjem bil-għan li l-annimal jinstaq, u għalhekk dan huwa pprojbit.

## 6. Notifika

Peress li d-Digriet fih rekwiżiti tekniċi, id-deċiżjoni għet innotifikata lill-Kummissjoni Ewropea skont id-Direttiva (UE) 2015/1535.

*Riżultat tal-PM tan-notifika.*

## 7. Infurzar

Il-monitoraġġ tal-konformità mal-projbizzjoni fuq l-użu ta' prods elettrici għall-bhejjem huwa r-responsabbiltà ta' dawk maħtura għal dan il-għan skont l-Artikolu 8.1 tal-Att. Dan jikkonċerna s-supervizzjoni li titwettaq skont il-liġi amministrattiva. Sabiex jiġu infurzati r-regolamenti, jistgħu jiġu imposti ordni ta' infurzar amministrattiv u ordni ta' penali amministrattiva (Artikolu 8.5 tal-Att dwar l-Annimali flimkien mal-Artikolu 5:32(1) tal-Att Generali dwar il-Liġi Amministrattiva).

Imgħiba li tmur kontra l-projbizzjoni fuq l-użu ta' prods elettrici għall-bhejjem hija wkoll reat kriminali (l-Artikolu 2.1(1) u (3) tal-Att dwar l-Annimali flimkien mal-Artikolu 8.11(1) tal-Att dwar l-Annimali), li jagħmilha possibbli li tittieħed azzjoni kriminali.

## 8. Pressjoni regolatorja/Agrovalutazzjoni

Dan id-Digriet jintroduċi projbizzjoni. M'hemm l-ebda ħtieġa li tittieħed xi azzjoni mill-partijiet interessati sabiex jikkonformaw ma' din il-projbizzjoni. Dan id-Digriet għe ppreżentat lill-Bord Konsultattiv għar-Rieżami tal-Piż Regolatorju (ATR) għal parir u ngħalaq uffċjalment.

L-abbozz ta' Ordni fil-Kunsill għe diskuss ukoll mas-settur matul dawk li huma magħrufa bħala agrotestijiet. Is-sessjonijiet tal-panels mal-kumpaniji primarji, mat-trasportaturi u mal-biċċeriji saru fil-ħarifa tal-2023. Matul is-sessjonijiet, għet spjegata l-proposta, l-intraprendituri setgħu jistaqsu mistoqsijiet, u għew diskussi wkoll alternattivi possibbli għall-użu ta' prodotti elettrici għall-bhejjem.

Il-panels huma kritiċi tal-proposta u esprimew tħassib dwarha peress li jqisu li s-settur kollu kemm hu mhuwiex lest għal din il-projbizzjoni. Is-sessjonijiet tal-panel juru wkoll li fil-prattika jintużaw tipi differenti ta' prods tal-bhejjem b'livelli differenti ta' wattage u li l-effett fuq il-benesseri tal-annimali f'wattages aktar baxxi jiġi ttestjat b'mod attiv.

Wara dawn id-diskussjonijiet, għet attwita dimostrazzjoni tat-tagħmir ta' vultaġġ baxx f'daqqa permezz ta' stedina, u din l-eċċezzjoni possibbli għet studjata aktar. Eċċezzjoni

possibbli għat-tagħmir b'vultaġġ baxx ma kinitx parti mit-test HUF imwettaq (ara t-Taqsima 10). Skont in-NVWA, din l-eċċezzjoni mal-ewwel daqqa t'għajn ma tidhirx li hija effettiva biex iżżid l-infurzabbiltà, iżda l-implimentazzjoni ta' HUF ġdid hija meħtieġa sabiex ikun jista' jiġi vvalutat l-impatt sħiħ.

Minhabba x-xewqa politika tal-Kamra għal projbizzjoni totali, ġie deċiż li t-tagħmir b'vultaġġ baxx ma jiġix inkluz bħala eċċezzjoni fil-projbizzjoni.

## 9. Konsultazzjoni

Abbozz ta' dan id-Digriet kien soġġett għal konsultazzjoni fuq l-internet mit-13 ta' Ġunju 2023 sal-15 ta' Awwissu 2023. Matul dak il-perjodu, kulhadd kellu l-opportunità li jikkummenta dwar l-abbozz. Kien hemm 55 tweġiba pubblika u 13-il tweġiba anonima. Waslu wkoll għadd ta' tweġibiet minn organizzazzjonijiet tas-settur bħal SAVEETRA (Trasportaturi Kooperattivi tal-Bhejjem), is-suq sekondarju tat-Trasport u l-Loġistika, l-NGOs, l-operaturi taċ-ċentri tal-assemblaġġ, il-bdiewa li jrabbu l-bhejjem u t-trasportaturi. Mhux inqas minn 27 minn dawk li wiegħbu jużaw l-istess formola minn V&L NL (Vee & Logistiek Nederland). 24 tweġibiet jikkonsistu f'messaġġi individwali mill-partijiet ikkonċernati li kull waħda minnhom hija involuta bil-mod tagħha fis-settur tal-bhejjem. Hamsa minn dawn it-tweġibiet inkitbu mit-trasportaturi tal-bhejjem, wieħed mir-rispondenti jaħdem f'biċċerija, u wieħed f'razzett primarju tal-bhejjem. Mis-17-il tweġiba l-oħra, mhuwiex ċar għal xiex jappartjenu. L-oħrajn jikkonsistu prinċipalment minn partiti oħra tas-settur, NGOs u fondazzjonijiet li jiddefendu l-interessi tal-annimali tal-irziezet.

It-tweġibiet kienu maqsuma. Il-proponenti tal-projbizzjoni jargumentaw li l-prods elettriċi tal-bhejjem jikkawżaw uġiġh u stress lill-annimali f'kull każ. Dawk li jopponu l-projbizzjoni jaraw l-apparat ta' propulsjoni elettrika bħala l-aħħar għażla biex iċaqilqu annimali "mhux lesti" b'mod effettiv u biex jiżguraw is-sikurezza tal-ħaddiema tagħhom stess.

It-tweġibiet tal-konsultazzjoni bl-internet ma wasslu għal ebda bidla sostanzjali fil-projbizzjoni.

## 10. Test tal-implimentazzjoni u infurzar

L-NVWA wettqet Test tal-Infurzar, tal-Fattibbiltà u tar-Reżistenza għall-Frodi (it-test HUF). L-NVWA kkonkludiet li l-abbozz ta' Ordni fil-Kunsill huwa limitat fl-infurzabbiltà tiegħu minhabba li l-uniku mod biex tiġi infurzata projbizzjoni fuq l-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem huwa li jinqabdu t-trasgressuri fl-att. Għalhekk, il-projbizzjoni ma hijiex aktar infurzabbli mis-sitwazzjoni attwali li fiha l-NVWA tinforza d-dispożizzjonijiet tar-Regolament dwar it-Trasport.

L-NVWA ma tkunx preżenti waqt it-tagħbija għat-trasport domestiku u mhux dejjem tkun preżenti fl-istabbiliment primarju jew matul il-ħatt. Barra minn hekk, in-NVWA tapprova l-importanza ta' regola ta' politika għall-eċċezzjoni tal-użu ta' prods elettriċi tal-bhejjem fil-biċċeriji, iżda minhabba n-nuqqas ta' tali regola, l-abbozz ta' Ordni fil-Kunsill għadu ma huwiex infurzabbli fuq dan il-punt.

Il-bidliet li saru wara l-proċedura preliminari (ara wkoll it-Taqsima 11) ġew diskussi mal-NVWA fuq bażi uffiċjali, u l-ispegazzjoni ta' dawn il-bidliet thejjiet ukoll abbażi tal-kummenti tal-NVWA dwar din il-kwistjoni.

## 11. Skrutinju preliminari

Dan id-Digriet huwa bbażat fuq l-Artikolu 2.1(3) u (5) u l-Artikolu 2.2(10) tal-Att dwar l-Annimali. Fuq dawn iż-żewġ bażijiet, tapplika l-proċedura ta' approvazzjoni minn qabel tal-Artikolu 10.10(1) tal-Att dwar l-Annimali. Mill-5 ta' Novembru sal-5 ta' Diċembru 2024, l-abbozz ta' dan id-Digriet ġie ppreżentat liż-żewġ Kmamar tal-Istati Generali. Il-proċedura preliminari wasslet għal xi aġġustamenti. Fit-tweġiba tal-mistoqsijiet tal-konsultazzjoni bil-miktub<sup>7</sup> mal-Kamra tar-Rappreżentanti, ġie indikat li se tiġi pprovduta kjarifika fil-memorandum ta' spjegazzjoni rigward in-nuqqas ta' projbizzjoni taċ-ċnut u li r-robot tal-ħlib u l-"merħla virtwali" se jiżdiedu bħala eċċezzjonijiet fl-abbozz ta' deċiżjoni (ara wkoll it-Taqsima 3 taħt "Għan u kontenut" u taħt "Eċċezzjonijiet").

## 12. Dħul fis-seħħ

<sup>7</sup> Dokumenti Parlamentari II 2024/25, 28286, Nru 1361.

Għad-dhul fis-seħħ tal-projbizzjoni, għandhom jiġu segwiti d-dati fissi ta' bidla għall-Ordinijiet tal-Kunsill, jiġifieri l-1 ta' Jannar jew l-1 ta' Lulju.

Il-Ministru tal-Agrikoltura, is-Sajd, is-Sigurtà tal-Ikel u n-Natura,